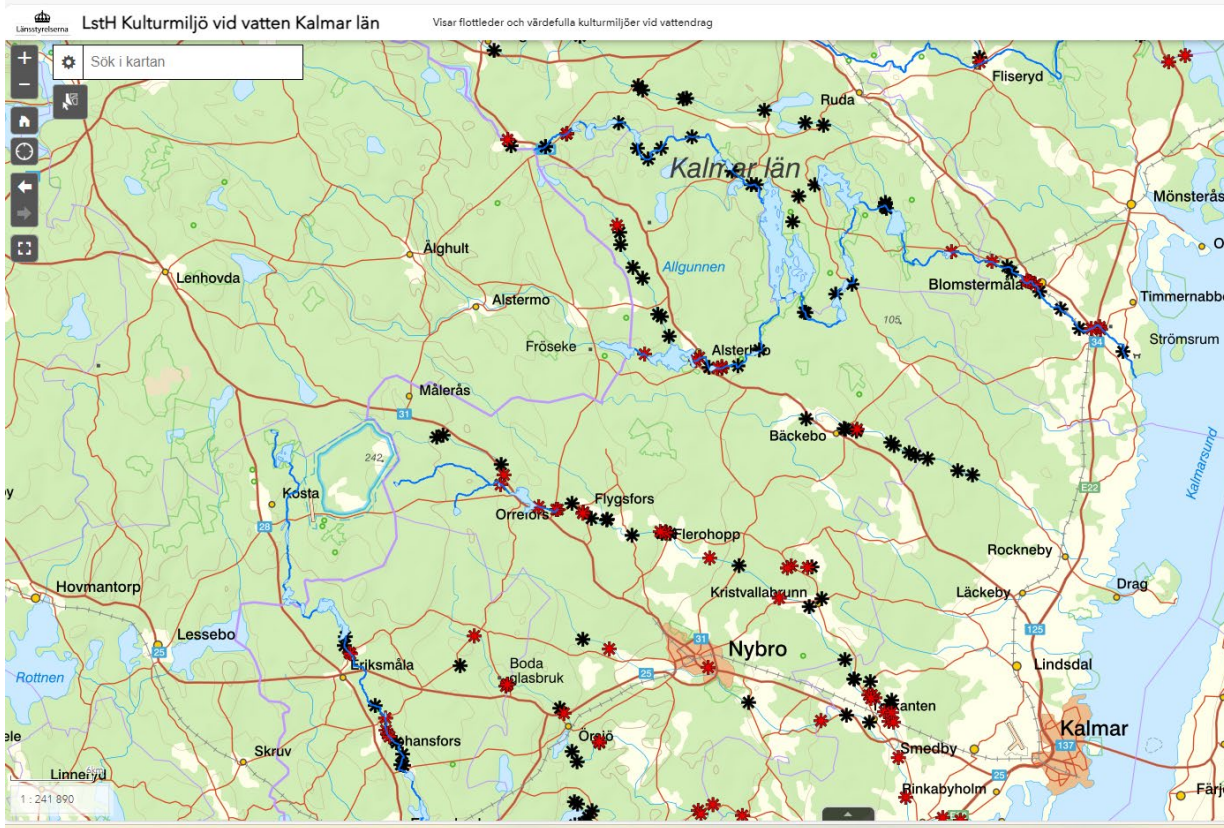

Beskrivningar av kulturmiljöer

KULTURMILJÖNHETEN PROJEKT INOMVA
2017-11-03, PL
HARO 75. ALSTERÅN

K0751-M001
Lindshults såg

KOMMUN	Nybro
SOCKEN	Kräksmåla
VATTENDRAG	Alsterån
OMFATTANDE OBJEKT	K0751-001,
MILJÖKATEGORI	Kvarnmiljö
OMDÖME	Värdefull kulturmiljö

Motiv för värdering

Den samlade miljön vid Lindshults såg med den återställda sågbyggnaden, fördämning, vattenspegel och övrig bebyggelse utgör tillsammans en värdefull kulturmiljö. Miljön beskriver väl den typ av småskalig industri- verksamhet som varit vanlig i dessa skogliga bygder inom Alsteråns vattensystem. Innehållet i kulturmiljön berättar tillsammans på ett pedagogiskt sätt om de verksamheter som bedrivits i denna inlandsbygd under både äldre och senare tider.

Den gamla sågverksmiljö i Lindshult har tidstroget återställt under 2010-talet sedan verksamheten upphörde kring 1950. På platsen ska tidigare även funnits en mjölkvarn. Miljön med sin vattendrivna såg och bebodda mjölnarbostad återspeglar därför på ett levande sätt en kvarn- och sågmiljö i Alsteråns skogsbygder.

Sågbyggnaden ska enligt uppgift vara flyttad hit från Bjärshult kring 1875. Den har på senare år återställt med ny kirkesåg, hyvel, nytt vattenhjul och en träråna från dammen. Grunder efter de tidigare mjölkvarnen finns i anslutning till fördämningen och sågen.

Dammen vid vattensågen (1) från västra sidan.

Dambyggnaden från söder med utskav, överfall och intag.

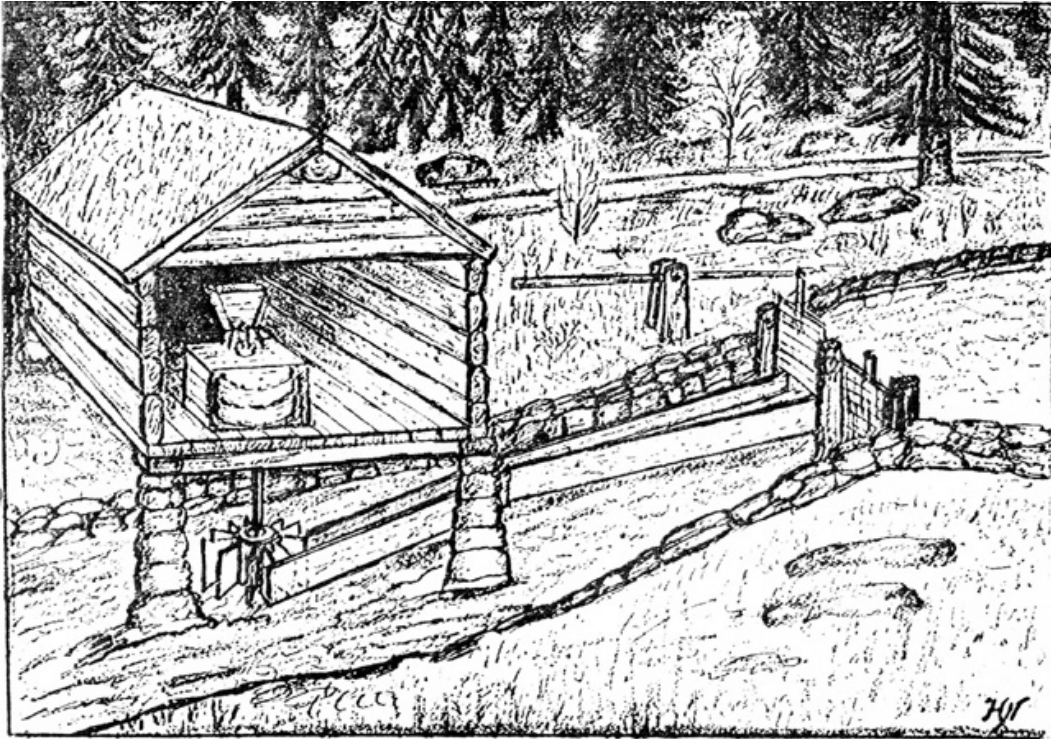
Spegeldammen mot norr (3).

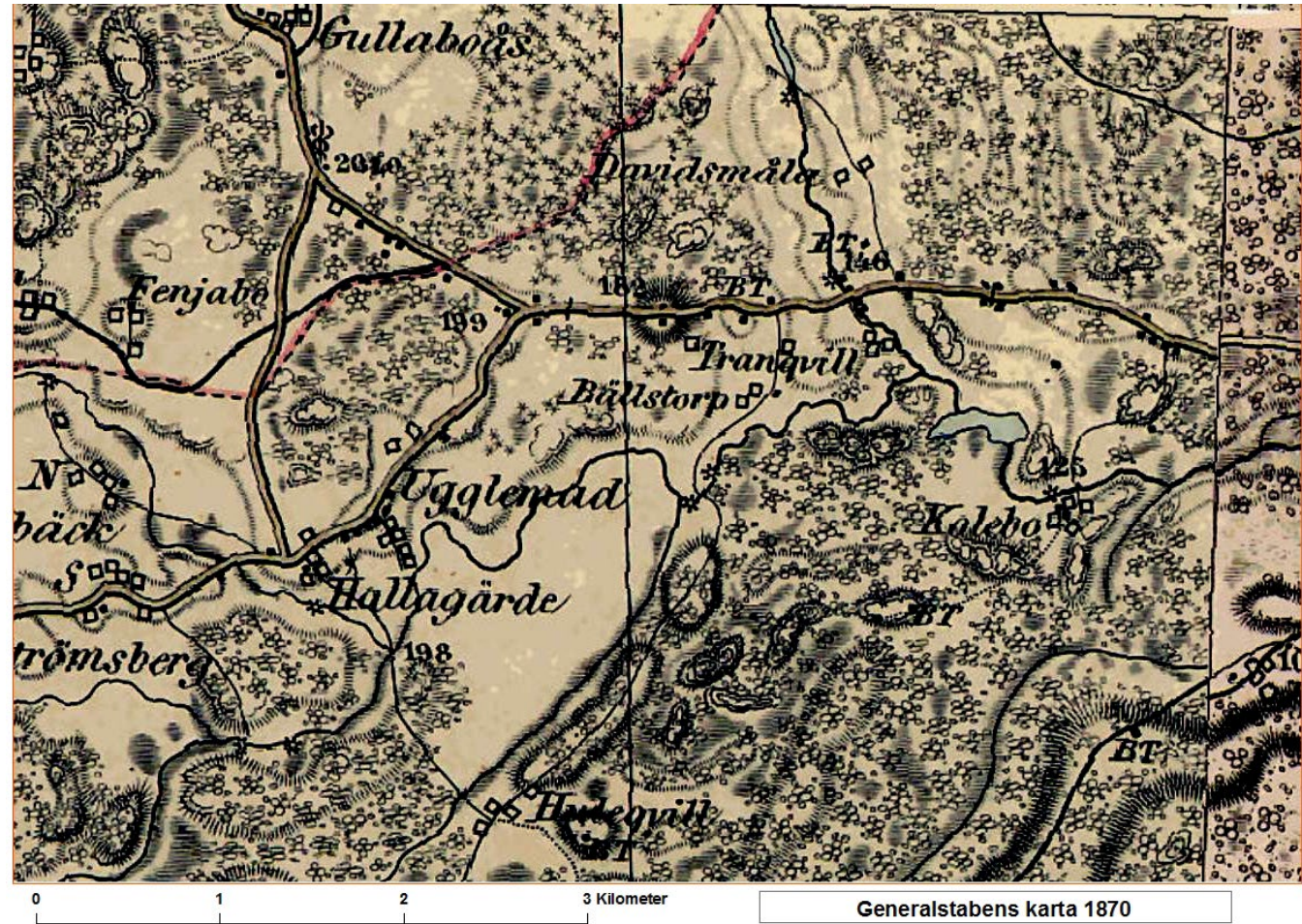
Intagsrännan i trä som leder fram till vattenhjulet i sågen (2).

Medeltid till 1700-tal

En teckning som ska ge en föreställning om hur en skvaltkvarn i princip var uppbyggd. Vi har tagit bort främre väggen på byggnaden och på stenkaret för att ge bättre inblick i inändömet. T h damnen med de båda luckorna och därifrån går vattenrännan ned till skovelhjulet. Kvarnhuset byggt ett stycke ut i bäcken.

Cirka 1750 – 1850

Alsterbro

Duveström

Skiftesreformer – effektivare jordbruk

Byarnas små skvaltkvarnar överges
större bygdekvarnar tillkommer

Alebo (Trändeån)

Cirka 1850 – 1950

Industrier och brukssamhällen

Sågverk, snickerier, järnbruk,
glasbruk,

Nya elproducerande
vattenkraftverk, elverk i
tidigare kvarnar

Blomstermåla

Uvafors

1880 – 1960

Markavvattning och vattenregleringar Regleringsdammar

1950 –

Industrier vid vattendrag
upphör

Mossodlingar överges

Minskat underhåll av
dammar

Alsterbro fd glasbruk

Sandbäckshult

2000 – talet

Ekologisk återställning

Vad händer med kulturlandskapet om dammarna försvinner?

Dammarnas historiska betydelse

VATTENVERKSAMHET

Små bykvarnar,
stamp, ramsåg.
Mader

Bygdekvarnar,
bruksmiljöer,
träindustrier,
glasbruk mm

Kvarn blir kraftverk,
Nya elektriska
vattenkraftverk

Nedläggning
av industrier

Ekologisk
återställning

Jordbruksmarker skiftas

Markavvattning, vattenreglering

Energi-
produktion?
Klimat-
anpassning?

År 1300

1800

1850

1900

1950

2000

Mindre, ofta tillfälliga
dammar

Mindre dammar överges,
större permanenta anläggs,
bebyggelse utvecklas

Äldre dammar förstärks,
nya stora anläggs.
Regleringsdammar.

Vissa dammar
överges

Dammar och andra
vandringshinder utreds

DAMMAR

Dammar i ett kulturhistoriskt perspektiv

Ett kulturhistorisk perspektiv hjälper oss att planera för framtiden

Dammarnas betydelse för landskapets kulturella och ekonomiska utveckling

En långvarig vattenverksamhet – lämningar skyddade av Kulturmiljölagen

Regionalt och lokalt engagemang uppmärksammar historien

Kulturmiljö – en viktig kunskap vid omprövning av vattenkraften

Tack

Per Lindegård
Kulturmiljöenheten

Länsstyrelsen
Kalmar län